

Top 100 van het Schaatsen

*De honderd beste schaatsers en schaatssters
aller tijden sinds 1892*

Eerder verschenen:

Top 100 van de Nederlandse Sport, De 100 grootste sporters, trainer/coaches, bestuurders, teams uit de Nederlandse sportgeschiedenis, Uitgeverij Eigen Boek, 2013, €14,25, ISBN 978-94-6129-148-6

Top 50 van de Belgische Sport, De 50 grootste Belgische sporters uit de geschiedenis, Uitgeverij Eigen Boek, 2013, €9,75, ISBN 978-94-6129-142-4

Het Wereldkampioenschap Voetbal Aller Tijden, De beste voetballers ooit gaan met elkaar de strijd aan op het wereldkampioenschap voetbal aller tijden, Uitgeverij Mijnbestseller.nl, 2014, €13,95, ISBN 978-94-6254-460-4

Top 100 van het Wielrennen, De beste 100 wielrenners aller tijden op basis van uitslagen van bijna 8000 gereden wedstrijden, Uitgeverij Mijnbestseller.nl, 2015, €13,95, ISBN 978-94-6254-188-7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. © 2015

Voorwoord

Het moet rond de Olympische Spelen van 2010 in Vancouver zijn geweest, dat ik het boek "Schaatsen Top 100" bestelde op het internet. Ik ben namelijk dol op dergelijke boeken, waarin de beste sporters met elkaar vergeleken worden. Ik wil graag weten "Wie wordt gezien als de grootste aller tijden?" "Welke sporters behoren in hun sport tot de besten ooit?" De manier waarop de schrijvers Gerard Sierksma en Huub Snoep (in samenwerking met schaatscoach Henk Gemser) hun top 100 hadden samengesteld, was ingenieus.

Ze vergeleken de schaatsers niet direct met elkaar, maar op basis van de onderlinge tijdsverschillen van hun directe concurrenten op dat moment. Zodoende was het mogelijk om onze eerste schaatsheld Jaap Eden, van ruim 100 jaar geleden, te vergelijken met Sven Kramer, de topper van nu. Hoewel Sven Kramer de 10.000 meter momenteel ruim vijf minuten sneller rijdt dan Jaap Eden ooit heeft gedaan, wil dat niet persé zeggen dat Kramer beter is dan Eden. Immers er werd gekeken hoeveel sneller Kramer heden ten dage is ten opzichte van zijn concurrenten. Hetzelfde werd gedaan voor Jaap Eden met zijn collega's van een eeuw geleden.

Op die manier werd er in het boek "Schaatsen Top 100" geprobeerd om alle ontwikkelingen binnen de schaatssport eruit te filteren. In feite reed Sven Kramer een virtuele race op kunstijs, in een hal met klapschaatsen en in een aerodynamisch pak tegen Jaap Eden, die op natuurijs op een buitenbaan, met Noren ondergebonden en een wollen muts op schaatste. Zo werd dat voor alle schaatsers gedaan, om van daaruit een klassement samen te stellen van de beste schaatsers ooit.

Ik vond de manier om een dergelijke ranglijst samen te stellen zeer slim bedacht. Immers een berekende lijst is "eerlijker" dan een subjectieve lijst. Maar toen ik verderop in het boek kwam raakte ik ook enigszins teleurgesteld. De schrijvers waren er niet in geslaagd om een echte top 100 samen te stellen. Ze hadden namelijk vier sublijsten gemaakt; heren allround, heren sprint, dames allround en dames sprint, maar geen overkoepelende ranglijst. Bovendien was er ook geen plaats voor de echte specialisten.

Op zich begrijpelijk wegens de gehanteerde methode, maar toch. Eigenwijs als ik was dacht ik; "Dat kan ik beter, ik wil een echte top 100 met allrounders, sprinters, specialisten, mannen en vrouwen!" Toen nog niet precies wetende, hoe ik dat moest aanpakken. Al had ik al wel ervaring opgedaan met mijn vorige boek "Top 100 van het Wielrennen".

Hieronder staan de eerste zestien schaats(st)ers per sublijst uit het boek "Schaatsen Top 100" anno 2008.

mannen allround (1893-2008)

- 1 Eric Heiden (VS)
- 2 Ard Schenk (Ned)
- 3 Johann Olav Koss (Noo)
- 4 Oscar Mathisen (Noo)
- 5 Gianni Romme (Ned)
- 6 Jaap Eden (Ned)
- 7 Hjalmar Andersen (Noo)
- 8 Clas Thunberg (Fin)
- 9 Ivar Ballangrud (Noo)
- 10 Rintje Ritsma (Ned)
- 11 Ids Postma (Ned)
- 12 Kees Verkerk (Ned)
- 13 Oleg Gontsjarenko (Sov)
- 14 Sven Kramer (Ned)
- 15 Bernt Evensen (Noo)
- 16 Tomas Gustafson (Zwe)

dames allround (1936-2008)

- 1 Gunda Nieman (Dui)
- 2 Karin Enke (Dui)
- 3 Lidia Skoblikova (Sov)
- 4 Andrea Mitscherlich (Dui)
- 5 Claudia Pechstein (Dui)
- 6 Anni Friesinger (Dui)
- 7 Inga Artamonova (Sov)
- 8 Natalja Petroesjeva (Sov)
- 9 Valentina Stenina (Sov)
- 10 Cindy Klassen (Can)
- 11 Stein Baas-Kaiser (Ned)
- 12 Rimma Zhukova (Sov)
- 13 Bonnie Blair (VS)
- 14 Atje Keulen-Deelstra (Ned)
- 15 Sheila Young (VS)
- 16 Yvonne van Gennip (Ned)

mannen sprint (1970-2008)

- 1 Eric Heiden (VS)
- 2 Igor Zjelezovski (Wru)
- 3 Uwe-Jens Mey (Dui)
- 4 Gaetan Boucher (Can)
- 5 Dan Jansen (VS)
- 6 Jeremy Wotherspoon (Can)
- 7 Hiroyasu Shimizu (Jap)
- 8 Sergej Klevtsjenja (Rus)
- 9 Frode Rønning (Noo)
- 10 Valeri Moeratov (Sov)
- 11 Erhard Keller (Dui)
- 12 Peter Müller (VS)
- 13 Jan Bos (Ned)
- 14 Akira Kuroiwa (Jap)
- 15 Sergej Khlebnikov (Sov)
- 16 Erben Wennemars (Ned)

dames sprint (1970-2008)

- 1 Karin Enke (Dui)
- 2 Bonnie Blair (VS)
- 3 Natalja Petroesjeva (Sov)
- 4 Christa Rothenburger (Dui)
- 5 Catriona LeMay (Can)
- 6 Sheila Young (VS)
- 7 Monique Garbrecht (Dui)
- 8 Leah Poulos (VS)
- 9 Qiaobo Ye (Chi)
- 10 Angela Stahnke (Dui)
- 11 Sabine Völker (Dui)
- 12 Franziska Schenk (Dui)
- 13 Atje Keulen-Deelstra (Ned)
- 14 Sylvia Burka (Can)
- 15 Monika Pflug (Dui)
- 16 Beth Heiden (VS)

Mijn uitdaging was tweeledig. Ten eerste deze lijsten actueel maken voor 2015. Ten tweede de mannen vergelijken met de vrouwen en de allrounders met de sprinters en de echte specialisten. Om zodoende te komen tot de ultieme "Top 100 van het Schaatsen"!

Verantwoording

Hoe kun je op een eerlijke manier mannen met vrouwen vergelijken, alsmede sprinters met allrounders en specialisten plus schaats(st)ers uit diverse tijdperken? Welke prestaties tel ik mee? In onderstaande tabel staan alle wedstrijden op WERELDniveau. Een nationale of continentale titel heeft immers weinig waarde, omdat de ene titel veel moeilijker is te behalen dan de andere. Ook het verbeteren van een wereldrecord op een courant onderdeel leek mij een goede maatstaf.

Hieronder een tabel met de schaatsonderdelen door de jaren heen en daarbij of ze wel of niet zijn meegenomen om de "Top 100 van het Schaatsen" samen te stellen.

	onderdeel	mannen	meegeteld	vrouwen	meegeteld
Olympische Spelen	500 meter	vanaf 1924	ja (muv 1932)*	vanaf 1960	ja
	1000 meter	vanaf 1976	ja	vanaf 1960	ja
	1500 meter	vanaf 1924	ja (muv 1932)*	vanaf 1960	ja
	3000 meter	<i>nooit gereden</i>		vanaf 1960	ja
	5000 meter	vanaf 1924	ja (muv 1932)*	vanaf 1988	ja
	10000 meter	vanaf 1924	ja (muv 1932)*	<i>nooit gereden</i>	
	allround	1924	nee, eenmalig	<i>nooit gereden</i>	
	achtervolging	vanaf 2006	nee, tekort	vanaf 2006	nee, tekort
Wereldrecords	500 meter	vanaf 1892	ja	vanaf 1931	ja
	1000 meter	vanaf 1899	ja	vanaf 1929	ja
	1500 meter	vanaf 1893	ja	vanaf 1929	ja
	3000 meter	<i>incourant onderdeel</i>		vanaf 1931	ja
	5000 meter	vanaf 1892	ja	vanaf 1931	ja
	10000 meter	vanaf 1893	ja	<i>incourant onderdeel</i>	
	sprintvierkamp	vanaf 1971	ja	vanaf 1972	ja
	mini-vierkamp	<i>incourant onderdeel</i>		1956-1983	ja
	kleine vierkamp	<i>incourant onderdeel</i>		vanaf 1983	ja
	grote vierkamp	vanaf 1949	ja	<i>incourant onderdeel</i>	
	WK allround	vanaf 1893	ja	vanaf 1936	ja
WK sprint	vanaf 1970	ja	vanaf 1970	ja	
WK afstanden	vanaf 1996	nee, tekort	vanaf 1996	nee, tekort	
Wereldbeker	vanaf 1985	nee, tekort	vanaf 1985	nee, tekort	
Adelskalender	vanaf 1893	ja	vanaf 1982	ja	

* *Olympische Spelen van 1932 zijn niet meegeteld vanwege de massastart*

Bij de massastart start iedereen tegelijkertijd, net zoals bij marathonschaatsen.

Om alle generaties een eerlijke kans te geven zijn enkel de wedstrijden meegeteld die al jarenlang op de kalender staan. Momenteel zijn er meer onderdelen en prijzen te winnen dan vroeger. Als je alles mee zou tellen, zouden de schaatsers van vroeger in het nadeel zijn. Immers, de wereldbeker (wordt door de hedendaagse toppers nauwelijks serieus genomen), alsmede het WK afstanden en de achtervolging, bestaan nog niet lang. Incourante afstanden, zoals de 10 kilometer bij de vrouwen en de 3 kilometer bij de mannen, zijn buiten beschouwing gelaten. Ook het Olympisch allround toernooi, dat eenmalig op het programma in 1924 stond, telt niet mee. Enkel officiële wereldrecords, gereden sinds de oprichting van de ISU in 1892, tellen mee.

Met deze criteria (welke prijzen tellen mee?) rijst meteen de vraag: "Hoeveel punten ken je per titel toe?" Immers, niet elke prijs is gevoelsmatig evenveel waard. Dat een Olympische titel als hoogste kan worden aangemerkt, lijkt me duidelijk. Maar hoe verhoudt zich Olympisch goud met een wereldtitel allround of sprint? Enerzijds is het aantal toegekende punten per prestatie puur arbitrair. Anderzijds heb ik wel wat controleslagen toegepast. (zie verderop waar ik de ultieme sprinter vergelijk met de ultieme allrounder). Ook ereplaatsen krijgen nog wat punten toegekend, maar aanmerkelijk minder dan de winnaar.

Tot slot heb ik ingevoerd dat een wereldrecord op een courant onderdeel ook punten oplevert. Per record, per onderdeel, krijgt een schaatser slechts één keer punten (ongeacht de duur van het wereldrecord en het aantal keren dat hij/zij een wereldrecord heeft gereden). De wereldranglijst aller tijden, (De Adelskalender) neemt een bijzondere plaats in. Het bereiken van de eerste plaats levert punten op, plus 5 bonuspunten voor elk jaar dat een schaats(st)er bovenaan staat (dat is dus anders dan bij de andere reguliere wereldrecords).

<i>Puntenverdeling</i>	heren	dames
Olympisch goud	40	40
Olympisch zilver	5	5
Olympisch brons	3	3
Eerste plaats wereldkampioenschap allround	12	12
Tweede plaats wereldkampioenschap allround	4	4
Derde plaats wereldkampioenschap allround	2	2
Eerste plaats wereldkampioenschap sprint	10	10
Tweede plaats wereldkampioenschap sprint	2	2
Derde plaats wereldkampioenschap sprint	1	1
Wereldrecordhouder afstand	10	10
Wereldrecordhouder vierkamp	10	10
Lijstaanvoerder Adelskalender	16	16
Per jaar lijstaanvoerder Adelskalender	5	5

Ter controle heb ik wel gelet op hoeveel punten een sprinter kan halen ten opzichte van een allrounder in een volledige Olympische cyclus. Hierbij ben ik er vanuit gegaan, dat deze fictieve "supersprinter" vier jaar lang de korte afstanden domineert ten opzichte van een "super-allrounder" die vier jaar lang het allrounder domineert. Deze "super-allrounder" heeft vaak één favoriete afstand, waarop hij Olympisch goud haalt én een wereldrecord rijdt. Plus Olympisch zilver en brons voor twee mindere afstanden. Niet geheel ondenkbaar als je de geschiedenis erop na slaat! Bovendien staat deze topschaats(st)er vier jaar lang op de eerste plaats van de Adelskalender.

Aantal punten fictieve "supersprinter" in een volledige Olympische cyclus:

Olympisch goud 500 meter	: 1 x 40	= 40 punten
Olympisch goud 1000 meter	: 1 x 40	= 40 punten
Wereldkampioen sprint	: 4 x 10	= 40 punten
Wereldrecord sprintvierkamp, 500 en 1000 meter	: 3 x 10	= 30 punten
	TOTAAL	= 150 punten

Aantal punten fictieve "super-allrounder" in een volledige Olympische cyclus:

Olympisch goud favoriete afstand	: 1 x 40	= 40 punten
Olympisch zilver tweede afstand	: 1 x 5	= 5 punten
Olympisch brons derde afstand	: 1 x 3	= 3 punten
Wereldkampioen allround	: 4 x 12	= 48 punten
Wereldrecord favoriete afstand en grote vierkamp	: 2 x 10	= 20 punten
Lijstaanvoerder Adelskalender	: 1 x 16	= 16 punten
Vier jaar lang lijstaanvoerder Adelskalender	: 4 x 5	= 20 punten
	TOTAAL	= 152 punten

Naar mijn overtuiging krijgen sprinters en allrounders met deze puntentelling ongeveer evenveel waardering. Tenslotte heb ik me afgevraagd of de uiteindelijke lijst gevoelsmatig klopt. Dit is naar mijn idee aardig gelukt. Al met al een goed vertrekpunt om een uitgebalanceerde "wereldranglijst schaatsen aller tijden" samen te stellen! Geniet van een reis langs honderd topschaats(st)ers uit de geschiedenis, compleet met statistieken en een korte biografie.

Alle uitslagen zijn bijgewerkt tot 1 november 2015. Let op: de Olympische Spelen van 1932 zijn buiten beschouwing gelaten. Bij de vrouwen was in 1932 schaatsen een demonstratiesport. Bij de mannen werd er gereden volgens het principe van de massastart, waardoor veel toppers niet meededen. Het Olympisch schaatsen van 1932 was daardoor gedevalueerd. Indien twee schaatsers evenveel punten hebben behaald (ook achter de komma), dan telt het aantal onderdelen waarop punten is gescoord.

Geboren		10 mei 1910 te Warschau		100 Zofia Nehringowa (Pol)	
Overleden		17 augustus 1972 (62 jaar)			
Olympische Spelen		#			ptn
500m	goud zilver brons				
1000m	goud zilver brons				
1500m	goud zilver brons				
3000m	goud zilver brons				
5000m	goud zilver brons				
WK allround					
eerste plaats					
tweede plaats					
derde plaats					
WK sprint					
eerste plaats					
tweede plaats					
derde plaats					
Wereldrecords					
500 meter	1	1931-1932		10	
1.000 meter	1	1929-1932, 1932		10	
1.500 meter	1	1929-1932		10	
3.000 meter	1	1931-1936		10	
5.000 meter	1	1931-1936		10	
sprintvierkamp					
mini/kleine vierkamp					
Adelskalender					
aantal dagen					
				50 ptn	

Vanaf omstreeks 1930 werden bij het damesschaatsen wereldrecords officieel erkend. De Poolse Zofia Nehringowa reed op alle afstanden een wereldrecord. Dus ook op de 10 kilometer! Dit record is echter niet meegenomen in deze lijst. De 10 kilometer is nog steeds een incurante afstand bij de vrouwen (evenals de 3 kilometer bij de mannen). De Poolse deed eenmaal mee aan het WK allround en werd in 1939 vijfde. Nehringowa haalde in deze lijst weliswaar net zoveel punten als Mark Tuitert, André Hoffmann, Joeri Michajlov en Svetlana Zjoerova, maar staat wel in de top 100 omdat ze punten behaalde op meer onderdelen.

Geboren		18 augustus 1931 te Charkov		99 Oleg Gontsjarenko (Sov)	
Overleden		16 december 1986 (55 jaar)			
Olympische Spelen		#			ptn
500m	goud zilver brons				
1000m	goud zilver brons				
1500m	goud zilver brons				
5000m	goud zilver brons	1	1956		3
10000m	goud zilver brons	1	1956		3
WK allround					
eerste plaats		3	1953 1956 1958		36
tweede plaats		2	1954 1955	8	
derde plaats					
WK sprint					
eerste plaats					
tweede plaats					
derde plaats					
Wereldrecords					
500 meter					
1.000 meter					
1.500 meter					
5.000 meter					
10.000 meter					
sprintvierkamp					
grote vierkamp				50	
Adelskalender					
aantal dagen				ptn	

Oleg Gontsjarenko was een prima lange afstandsrijder. Dat leverde hem zeven allround titels op (twee Russische, twee Europese en drie wereldtitels). De Rus schaatste nooit een wereldrecord en kwam nimmer aan de top van de Adelskalender. Wèl won Gontsjarenko in 1956 op de Olympische Spelen in het Italiaanse Cortina d'Ampezzo twee bronzen medailles op de twee langste afstanden.

Geboren		27 december 1971 te Heerenveen		98 Falko Zandstra (Ned)
Overleden				
Olympische Spelen	#		ptn	
500m	goud zilver brons			
1000m	goud zilver brons			
1500m	goud zilver brons	1 1994	3	
5000m	goud zilver brons	1 1992	5	
10000m	goud zilver brons			
WK allround				
eerste plaats	1 1993		12	
tweede plaats	1 1992		4	
derde plaats				
WK sprint				
eerste plaats				
tweede plaats				
derde plaats				
Wereldrecords				
500 meter				
1.000 meter				
1.500 meter				
5.000 meter				
10.000 meter				
sprintvierkamp				
grote vierkamp	1 1993-1994		10	
Adelskalender				
aantal dagen	1 49 (1993)		17	
				51 ptn

Als junior liet Falko Zandstra al zien een natuurtalent te zijn. Eenmaal bij de grote jongens won hij direct de Europese titel allround. Een jaar later voegde de "Gespieerde Spijker" er een wereldtitel allround aan toe. Bovendien nestelde de Fries zich bovenaan de wereldranglijst aller tijden. Achteraf bleek zijn hoogtepunt al op zijn 21-ste te liggen. Daarna was het vier jaar lang kwakkelen, totdat Zandstra besloot te stoppen.

Geboren		27 april 1948 te Almkerk		97 Hans van Helden (Ned)	
Overleden					
Olympische Spelen		#			ptn
500m	goud zilver brons				
1000m	goud zilver brons				
1500m	goud zilver brons	1	1976		3
5000m	goud zilver brons	1	1976		3
10000m	goud zilver brons	1	1976		3
WK allround					
	eerste plaats tweede plaats derde plaats	1	1976		2
WK sprint					
	eerste plaats tweede plaats derde plaats				
Wereldrecords					
	500 meter				
	1.000 meter				
	1.500 meter	1	1976-1977	10	
	5.000 meter	1	1976	10	
	10.000 meter				
	sprintvierkamp				
	grote vierkamp				
Adelskalender					
	aantal dagen	1	287 (1976)	20	
				51 ptn	

In de nadagen van zijn loopbaan kwam Hans van Helden uit voor Frankrijk. Echter, zijn grootste successen behaalde hij als Nederlander. Het jaar 1976 was zijn beste jaar met Olympisch eremetaal, twee wereldrecords en een eerste plaats op de Adelskalender. Van Helden was speciaal, want hij hield er bijzondere trainingsmethoden op na en lag niet zelden overhoop met de schaatsbond. Zijn stijl en techniek waren voor iedereen een voorbeeld.

Geboren		30 november 1971 te Wapenveld		96 Bob de Jong (Ned)
Overleden				
Olympische Spelen	#		ptn	
500m	goud zilver brons			
1000m	goud zilver brons			
1500m	goud zilver brons			
5000m	goud zilver brons			
10000m	goud zilver brons	1 2006 1 1998 2 2010 2014	40 5 6	
WK allround eerste plaats tweede plaats derde plaats				
WK sprint eerste plaats tweede plaats derde plaats				
Wereldrecords 500 meter 1.000 meter 1.500 meter 5.000 meter 10.000 meter sprintvierkamp grote vierkamp				
Adelskalender aantal dagen				
				51 ptn

Als junior reed Bob de Jong in 1996 al een wereldrecord senioren op de 3 km. Na zijn overstap naar de senioren ontwikkelde hij zich tot een echte stayer. Vooral de 10 km werd zijn domein, met vaak sterke slotrondes. In 1998 pakte hij op de langste afstand direct zilver, maar 4 jaar later faalde Bob de Jong met een 15e plaats. In 2006 volgde de bekroning met goud. Na dit hoogtepunt bleef hij nog vrolijk doorschaatsen en staat al 20 jaar aan de top. Hij werd vijfmaal wereldkampioen 10 km en tweemaal op de 5 km. Op het WK allround kwam hij door zijn matige 500 meter nooit verder dan een 7e en een 22e plaats.